

УДК 336.717.3

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V29\(2021\)-08](https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-08)

Волкова Н. І., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і банківської справи, Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0003-3790-3636

e-mail: n.volkova@donnu.edu.ua

Восколюб К. Р., магістрант кафедри фінансів і банківської справи, Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0002-3271-7116

e-mail: konovaliuk.k@donnu.edu.ua

Оптимізація депозитної діяльності банківської установи в умовах мінливого економічного середовища

Анотація. У статті розглянуто сутність поняття «депозитна діяльність» з точки зору представників системного підходу. Обґрунтовано, що депозитна діяльність банку здійснюється на основі чітко сформованої депозитної політики, проаналізовано стан депозитної діяльності банківської системи України протягом 2016-2020 років. Доведено, що в банківських установах України залучення ресурсів із депозитних джерел проводиться на високому рівні, проте для подальшого розвитку депозитної діяльності та зі збільшенням даного джерела в ресурсній базі, доцільно удосконалювати наявні та впроваджувати нові інструменти, методи та моделі. Розроблено концепцію оптимізації депозитної діяльності банку в умовах мінливого економічного середовища, яка містить: мету, завдання, принципи здійснення депозитної діяльності банків та засоби їх досягнення, а саме методи, відсоткову політику, організаційно-функціональну модель депозитної діяльності.

Ключові слова: депозитна діяльність; депозитна політика; депозит; депозитні операції; банківська система.

Volkova Nelia, PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance and Banking, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine

Voskolup Karina, Master of Department of Finance and Banking, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine

Optimization of Deposit Activity of the Bank in the Conditions of Changing Economic Environment

Abstract. Introduction. The article is devoted to the study of the essence of the concept of "deposit activity" from the point of view of representatives of the system approach and analysis of the state of deposit activity of the banking system of Ukraine during 2016-2020. Based on the analysis, it was possible to draw conclusions about the factors that influenced the state of deposit activity during the study period. The concept of optimization of the mechanism of deposit activity of banks in the conditions of the changing economic environment is developed.

Purpose. The aim of the article is to develop conceptual approaches to the organization and optimization of the bank's deposit activities in a changing economic environment.

Results. The article analyzes the current state of deposit activity of banks in terms of currencies and depositors. The conceptual approach to optimization of deposit activity of bank in the conditions of the changing economic environment is offered. It is proved that banks in Ukraine attract resources from deposit sources at a high level, but for further development of deposit activities and increasing this source in the resource base, it is advisable to improve existing and implement new tools, methods and models. Deposits are the main way of accumulating the bank's resources and the main component of the deposit policy, which in turn is the basis of effective and efficient deposit activity of the bank as a whole.

Conclusions. The conducted research allowed to formulate certain conclusions that reflect the solution of the main tasks. Scientific results have been obtained at the theoretical and practical levels.

Keywords: deposit activity; deposit policy; deposit; deposit operations; banking system.

JEL Classification: E40; G21.

Постановка проблеми. Депозитна діяльність відіграє значну роль не тільки в банківській діяльності, а й стимулює збільшення інвестиційних ресурсів у всі сектори економіки країни. Депозитні ресурси, що формуються в результаті депозитної діяльності банку, виступають джерелом акумульованих ресурсів у банківській системі, а залучення тимчасово вільних коштів юридичних і фізичних осіб та їх розміщення в банківських установах у вигляді депозитних вкладень дозволяє перетворювати їх у реальний капітал за допомогою здійснення кредитних, інвестиційних та інших активних операцій. Отже, забезпечується потреба економіки у додаткових ресурсах.

Унаслідок негативного впливу світової фінансової кризи, девальвації національної валюти, нестабільності політичного середовища та ряду інших факторів за аналізований період відбувся значний відтік депозитних ресурсів як фізичних, так і юридичних осіб. Це завдало значного впливу на стабільність банківської системи та розвиток економіки країни. За цих умов організація депозитної діяльності банківських установ стає надзвичайно актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів депозитної діяльності банків присвячені роботи вітчизняних вчених О. В. Васюренка, І. І. Д'яконової, А. М. Герасимовича, А. О. Єпіфанова, Н. Г. Маслак, А. М. Мороза, М. І. Савлука, І. В. Сала, Л. О. Примостки та інших. Серед іноземних учених висвітленню різних аспектів формування та реалізації депозитної діяльності банків присвячені роботи таких науковців: Дж. Вільям, Е. Долан, А. Маршал, Р. Мауріціо, П. Роуз, Х. Разафітомбо, В. Терраза та інших.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є розроблення концептуальних підходів щодо оптимізації депозитної діяльності банківської установи в умовах мінливого економічного середовища задля формування стійкої ресурсної бази.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективна діяльність банківських установ та масштаби їх операцій залежать від обсягу ресурсів, якими вони володіють. Без достатньої ресурсної бази банки не можуть у належних обсягах здійснювати кредитування поточних потреб юридичних та фізичних осіб.

Однією з найважливіших функцій банківської установи є мобілізація тимчасово вільних грошових коштів і перетворення їх в капітал. Банківськими ресурсами визнається сукупність коштів, які є в розпорядженні банківської установи й можуть використовуватися ними для проведення активних операцій. Банківські ресурси залежно від джерел формування поділяються на власні, залучені й запозичені кошти. Найбільшу частину банківських ресурсів складають залучені та запозичені кошти.

Основним джерелом формування ресурсів банку, що складають найбільшу частину в структурі банківських зобов'язань, є залучені (депозитні) кошти, які спрямовуються на проведення активних операцій. Депозитна діяльність базується на здійсненні депозитних операцій, які є основою формування банківських ресурсів загалом.

Депозитна діяльність – це діяльність банківських установ щодо залучення тимчасово вільних коштів фізичних та юридичних осіб для розміщення їх на власний розсуд для отримання прибутку [1, с. 835].

Слід зазначити, що шляхом депозитної діяльності реалізується депозитна політика банківської установи. Депозитна політика банківської установи – це стратегія і тактика банку щодо залучення грошових коштів вкладників та інших кредиторів і визначення найефективнішої комбінації їх джерел [2]. Якщо враховувати специфіку депозитної політики, то основною метою її здійснення є залучення максимального обсягу депозитних ресурсів (при цьому за дуже низькою ціною). При формуванні депозитної політики необхідно врахувати інтереси всіх учасників цих відносин. Депозитна діяльність буде ефективною, якщо буде дієвою депозитна політика, внаслідок реалізації якої банківська установа матиме змогу залучати більше клієнтів, при цьому створюючи нові сегменти ринку та здійснюючи успішну конкуренцію між учасниками ринку.

На основі вивчення світової практики визначено, що найстійкішим залученим ресурсом для банківської установи є депозити фізичних осіб. На відміну від депозитів юридичних осіб, за ними спостерігається менший рух коштів. У ході дослідження нами побудовано схему формування ефективної депозитної діяльності, за допомогою якої можемо спостерігати, що при формуванні депозитних ресурсів банківської установи інтереси всіх учасників даних відносин суперечать одні одним. Головним завданням банківської системи та держави, на наш погляд, є узгодження та врегулювання інтересів всіх суб'єктів депозитних відносин та поєднання їх у загальносистемну політику (рис. 1).

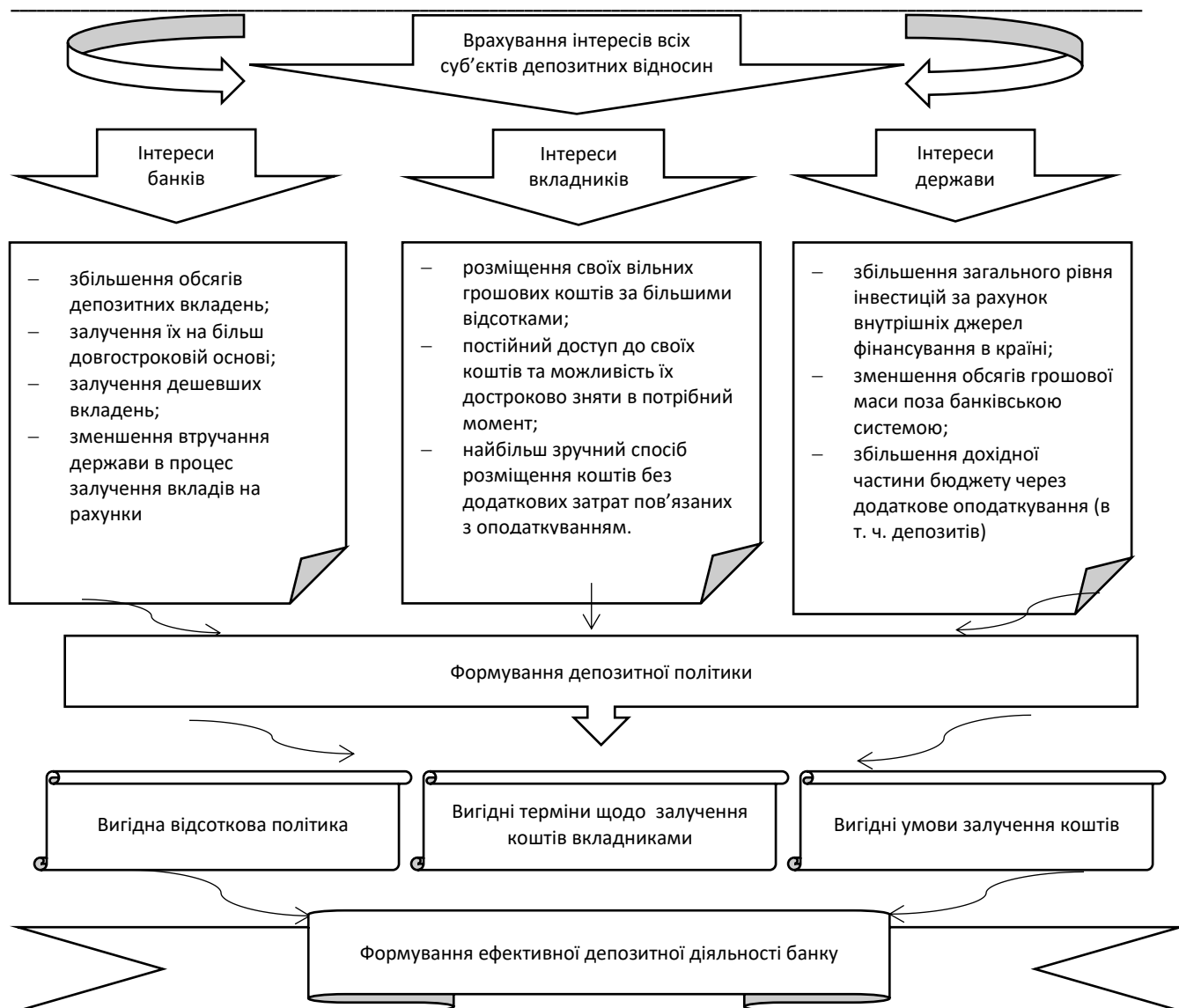

Рисунок 1 – **Формування ефективної депозитної діяльності в банківських установах**

Джерело: побудовано авторами на основі матеріалів [3]

Розвиток національної економіки на мікро- та на макрорівні залежить від ефективності діяльності банківських установ і насамперед від їх здатності акумулювати необхідний обсяг банківського капіталу. Без достатнього обсягу капіталу фінансові установи будуть неспроможними забезпечити кредитування поточних потреб фізичних та юридичних осіб, а також реалізовувати потужні інвестиційні проекти. З огляду на це, важливого значення та актуальності набуває питання щодо дослідження сучасного стану ринку

депозитних послуг та перспектив його розвитку у майбутньому. З метою підтримання власної конкурентоспроможності банківські установи вимушені використовувати різноманітні фінансові інструменти задля розширення своєї діяльності.

Щоб зрозуміти, чи є сучасна депозитна діяльність банків України ефективною, потрібно розглянути показники депозитного портфелю та проаналізувати їх протягом останніх 5 років (табл. 1).

Таблиця 1 **Депозитний портфель банківських установ України протягом 2016-2020 рр.**

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Загальний обсяг депозитів, млрд грн	718205962	749056971	849911788	966792658	1128941665
Темп приросту,%	2,18	4,30	13,46	14,1	14,3
Депозити фізичних осіб, млрд грн	422733350	392642340	427910421	498721097	586095297
Темп приросту,%	-4,34	-7,12	8,98	16,5	17,5
Питома вага депозитів фізичних осіб	58,86	52,42	50,35	51,6	51,9
Депозити юридичних осіб, млрд грн	295472612	356414631	422001367	468071561	542846368
Темп приросту,%	13,20	20,63	18,40	10,9	15,9
Питома вага депозитів юридичних осіб	41,14	47,58	49,65	48,4	48,1
Питома вага депозитів у структурі зобов'язань	61,46	66,48	75,94	81,9	83,6

Джерело: побудовано на основі [4]

Як свідчать дані табл. 1, обсяг депозитних коштів демонструє постійне збільшення протягом дослідженого періоду. Кошти суб'єктів господарювання зростають приблизно у 2 рази, навіть якщо зважати на постійні інфляційні процеси в нашій країні, а саме з 295 472 612 млрд грн у 2016 р. до 542 846 368 млрд грн у 2020 році. Депозитні вклади фізичних осіб протягом даного періоду продемонстрували неоднозначні темпи. Адже у 2017 р. у порівнянні з 2016 р. відбулося зменшення даного показника майже на 6 відсотків. Протягом досліджуваного періоду нестримно зростали показники депозитів у всіх банківських установах України. Депозити фізичних осіб протягом останніх 5 років займали порівняно більшу частку, ніж депозити юридичних осіб, хоч і з маленьким відривом.

Також доцільно було б дослідити динаміку складу залучених ресурсів банківськими установами України в національній та іноземній валюті (рис. 2). Адже, як відомо, національна грошова одиниця України не є

стабільною грошовою одиницею, це значно впливає на попит депозитів як в національній валюті, так і в іноземній, бо існує великий ризик для вкладників, якщо вони оберуть той чи інший вид депозиту. Ризик проявляється в різниці валютного курсу або ж у високих темпах інфляції.

За даними рис. 2 можна зробити висновок, що депозити фізичних осіб в національній валюті займають основну частину у структурі депозитних ресурсів банку за показником 2016 р., який дорівнює 253060 млн гривень. Протягом досліджуваного періоду дана тенденція змінювалася. У 2017 р. основну позицію займають депозити фізичних осіб в іноземній валюті й складають 224579 млн гривень. У 2018 р. обсяг депозитів юридичних осіб в національній валюті дорівнює 212816 млн гривень. Протягом останніх двох років провідне місце у структурі депозитів банківських установ України займають депозити юридичних осіб в національній валюті. У 2019 р. цей показник дорівнює 240908 млн грн, а у 2020 р. – 264529 млн гривень.

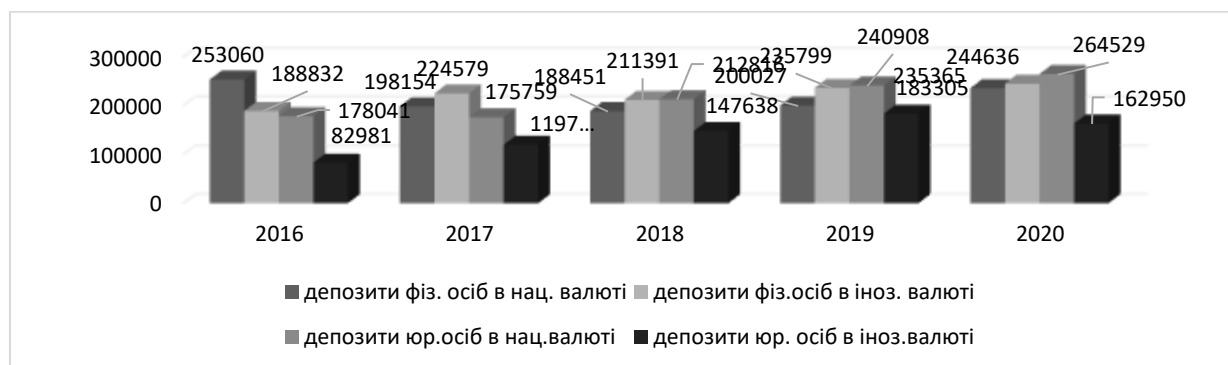

Рисунок 2 – Динаміка залучених ресурсів банками України, млн грн

Джерело: побудовано авторами на основі матеріалів [5, 6, 7, 8, 9]

Основне місце серед показників, що впливає на економічний стан в країні, є валовий внутрішній продукт (ВВП), який характеризує загальний економічний розвиток країни за певний період.

З одного боку, стан макроекономічної ситуації в країні визначає потребу в депозитних коштах, що

зумовлює попит на кредитні ресурси, а з іншого – макроекономічні чинники впливають на стан та динаміку системи банківських установ, рівень успішності депозитної діяльності комерційних банків [10]. Динаміка співвідношення депозитних ресурсів та розмірів ВВП наведена на рис. 3.

Рисунок 3 – Динаміка співвідношення депозитних ресурсів та розмірів ВВП, млн грн

Джерело: побудовано авторами на основі матеріалів [5, 6, 7, 8, 9]

Варто зазначити, що протягом досліджуваного періоду зберігається позитивна тенденція як депозитних ресурсів, так і показника економічного розвитку – ВВП. У 2020 р. у порівнянні з 2016 р. обсяг депозитних ресурсів зріс на 315139 млн грн або на 39,71%, що вказує на ефективну депозитну політику банківських установ. Динаміка депозитних ресурсів не перевищує динаміку ВВП у вартісному виразі протягом досліджуваного періоду. Це свідчить про збільшення депозитних ресурсів через збільшення ВВП, а не шляхом залучення накопичених «непрацюючих» заощаджень вкладників.

Важливим показником економічного стану країни також є інфляція. Основними показниками при визначенні оцінки інфляції є індекс споживчих цін (ІСЦ) та індекс цін виробників (ІЦВ). ІСЦ – це показник, який характеризує зміни у часі рівня цін на

товари та послуги, які купує населення для повсякденного споживання, показує зміну вартості життя в країні, при цьому зберігаючи зміни купівельної спроможності національної валюти. Індекс цін виробників характеризує середню зміну цін від виробників. При оптимальному розвитку економіки в нормальних умовах можливе зростання даних показників, що своєю чергою може привести до підвищення основних відсоткових ставок в країні. Це сприяє зростанню курсу валюти, оскільки зростає привабливість вкладення коштів у валютні депозити з більшою процентною ставкою. Однак занадто високі темпи зростання інфляції, швидше за все, викликають зворотну реакцію ринку.

Динаміка темпів інфляції та темпів збільшення депозитних ресурсів і їх співвідношення наведено на рис. 4.

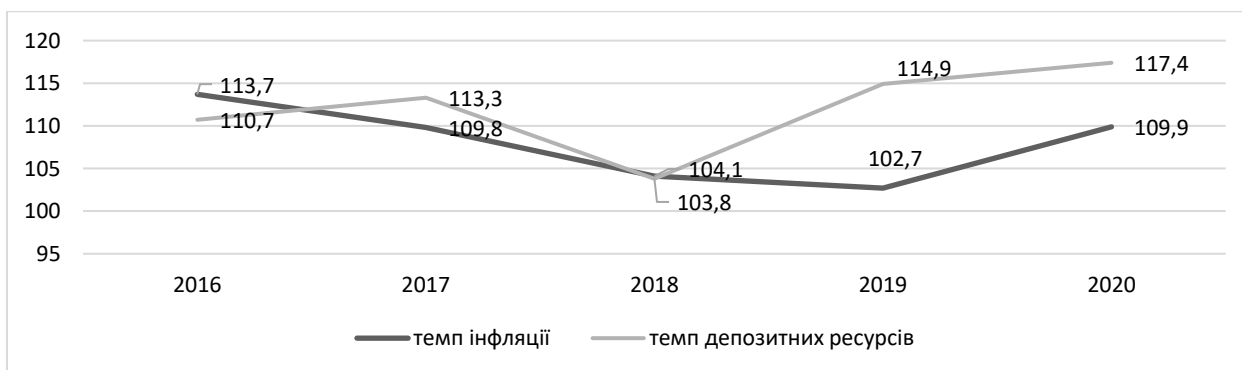

Рисунок 4 – Співвідношення динаміки темпів інфляції та темпів збільшення депозитних ресурсів, млн грн

Джерело: побудовано авторами на основі матеріалів [5, 6, 7, 8, 9]

Варто зазначити, що темп зростання депозитних ресурсів комерційних банків є вищим (у 2017 р. – на 2% зріс темп збільшення депозитних ресурсів, а темп інфляції – зменшився на 4%), ніж темп інфляції практично протягом всього досліджуваного періоду,

за винятком 2020 р., де темп інфляції був вищим за темп збільшення депозитних ресурсів (інфляція – 7%, депозитні ресурси – 2 відсотків). Це свідчить про те, що криза-Covid19 вплинула на депозитну діяльність шляхом зростання рівня інфляції.

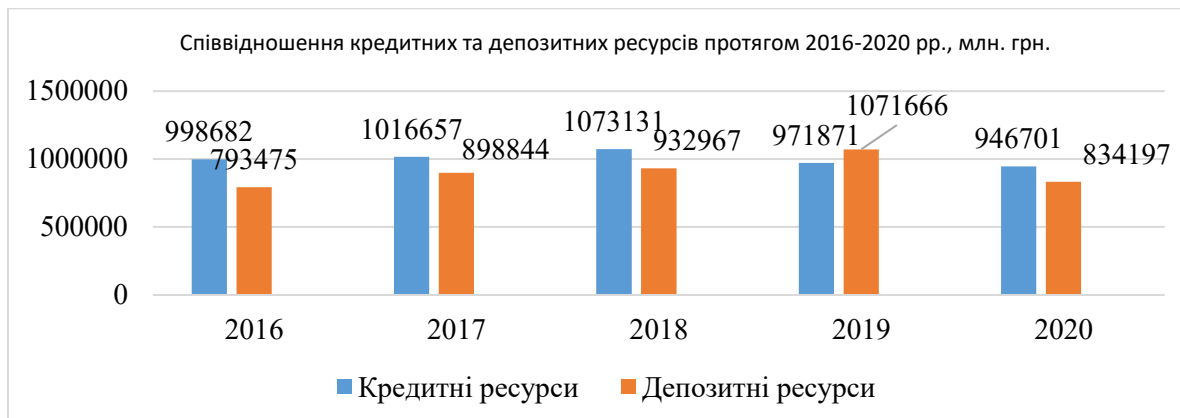

Рисунок 5 – Співвідношення кредитних та депозитних ресурсів протягом 2014-2020 рр., млн грн

Джерело: побудовано авторами на основі матеріалів [5, 6, 7, 8, 9]

Ефективність депозитної діяльності банківських установ значною мірою залежить від загальних обсягів кредитних та депозитних ресурсів на ринку України. На зміну цих показників значний вплив має економічна ситуація в країні, інвестиційний клімат та сприятливість макроекономічної стабільності держави. На рис. 5 можна простежити співвідношення кредитних та депозитних ресурсів протягом аналізованого періоду. Так, до 2018 р. кредитні ресурси значно перевищували депозитні. Однак, слід зазначити, що депозитна політика є успішною, оскільки у лівій частці забезпечує фінансування кредитної діяльності. Якщо порівнювати 2020 р. та 2016 р., то у 2016 р. фінансування кредитної діяльності забезпечувалося на рівні 79%, а у 2020 – 88%, що свідчить про відносно високий рівень забезпечення кредитних ресурсів. Вважаємо, що депозитна діяльність взаємопов'язана з кредитною діяльністю та забезпечує ліквідність і фінансову стійкість комерційного банку, а також створює необхідні умови для економічного зростання в країні.

Проте механізм оптимізації депозитної діяльності банківських установ потребує вдосконалення. Тому нами було розроблено концептуальний підхід щодо оптимізації депозитної діяльності банківських установ на сучасному етапі, який містить мету, принципи, завдання, засоби досягнення мети та результат (рис. 6).

Концепція – система поглядів, понять про ті чи інші явища або процеси, спосіб їхнього розуміння, тлумачення; основна ідея будь-якої теорії.

Складовими концептуального підходу є мета, принципи, завдання, методи та інструменти. Метою сформованої нами концепції є оптимізація депозитної діяльності банків в умовах мінливого економічного середовища. Реалізація цієї мети дозволить покращити економічний стан депозитної діяльності банківської установи.

Для реалізації зазначеної у концепції мети вважаємо за необхідне виконання головних завдань депозитної діяльності:

- створення певних умов для ефективної депозитної діяльності;
- забезпечення оптимального для банківської установи рівня ліквідності;
- раціональна стратегія і тактика банківської установи щодо організації депозитного процесу.

Крім того, для успішної реалізації побудованої нами концепції необхідним є дотримання та виконання певних принципів депозитної діяльності банківської установи, а саме, загальних принципів депозитної діяльності:

- соціально-економічної захищеності вкладників. Його сутність полягає в забезпеченні соціально-економічної захищеності вкладників в умовах інфляційних процесів;
- диверсифікації – забезпечення наявності різних форм і видів банківських депозитів, гарантія їх сумісності й побудова системи диверсифікації депозитних операцій;
- законності – депозитна діяльність здійснюється на основі банківської ліцензії та дотриманням нормативної бази країни.

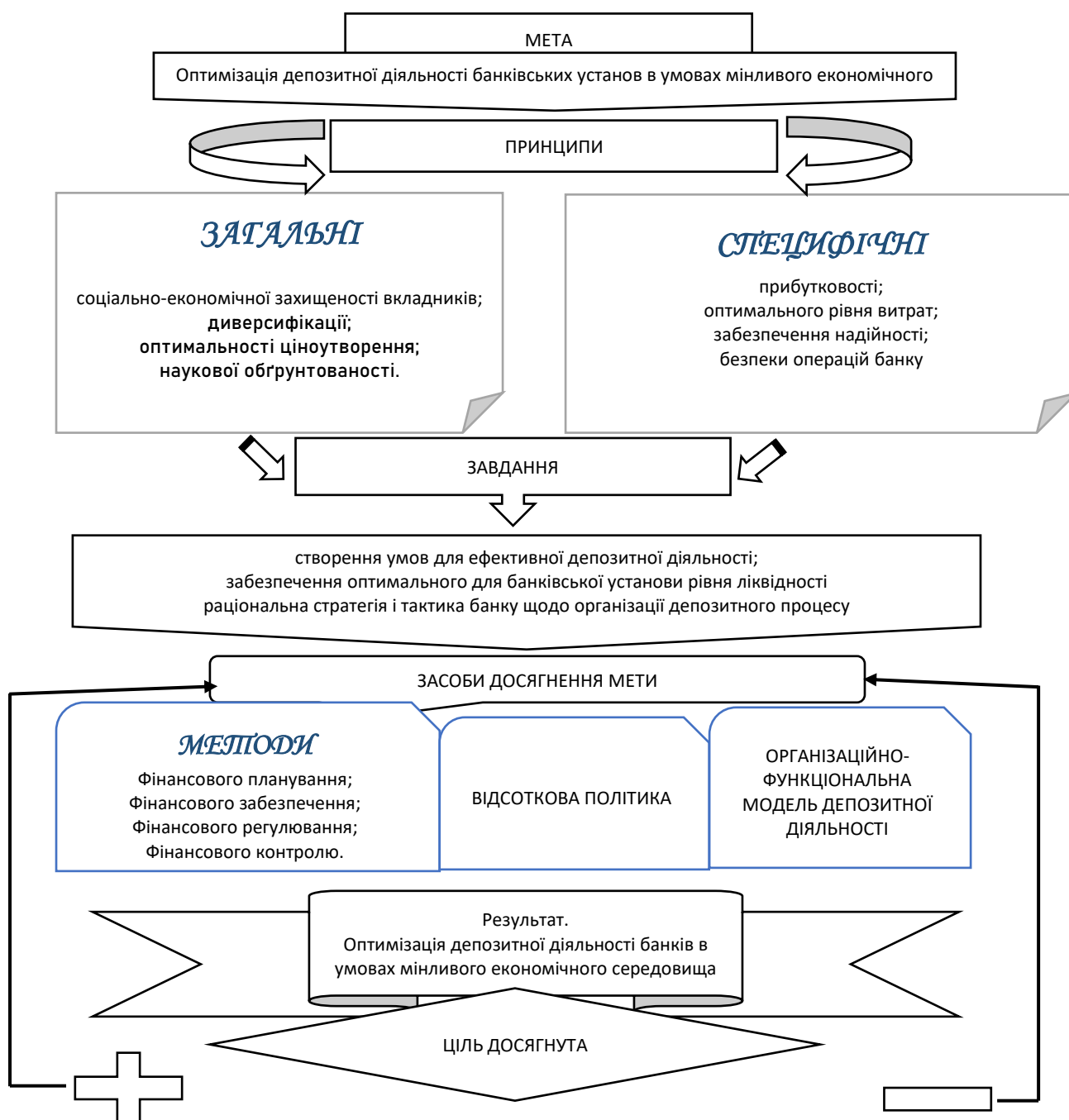

Рисунок 6 – Концепція оптимізації депозитної діяльності банківських установ на сучасному етапі

Джерело: побудовано авторами

До специфічних принципів депозитної діяльності відносимо:

- принцип прибутковості – забезпечення одержання прибутку й створення умов для одержання прибутку в майбутньому;
- принцип забезпечення надійності – забезпечення повернення залучених ресурсів і сплату відсотків [11];
- принцип узгодженості – депозитна діяльність банківської установи повинна розглядатися у

взаємозв'язку та бути узгодженою з внутрішньою політикою.

Дотримання цих принципів, на наш погляд, дозволить банку сформулювати як стратегічні, так і тактичні напрями в організації депозитних операцій, забезпечуючи ефективність і оптимальність депозитної діяльності банку.

Засобами досягнення мети є методи: фінансового планування; фінансового регулювання; фінансового забезпечення та контролю.

Крім того, в якості інструментів досягнення мети пропонуємо використовувати відсоткову політику та організаційно-функціональну модель депозитної діяльності.

Висновки. Проведені дослідження, дали змогу сформулювати певні висновки, які показують розв'язання основних завдань. Обґрунтовано, що депозитна діяльність банківської установи здійснюється на основі чітко сформованої депозитної політики. Роль депозитної політики полягає у визначенні пріоритетних напрямів розвитку та удосконаленні банківської діяльності в процесі залучення й акумулювання ресурсів, розвитку депозитної діяльності та підвищенні її ефективності.

Доведено, що депозити є основним способом акумуляції ресурсів банківської установи й основною складовою депозитної політики, яка є першоосновою його ефективної та дієвої депозитної діяльності. Розроблено концепцію оптимізації депозитної діяльності банківської установи задля формування стійкої ресурсної бази, яка включає мету, завдання, принципи здійснення депозитної діяльності банків та засоби їх досягнення, а саме методи, відсоткова політика, організаційно-функціональна модель депозитної діяльності. Саме впровадженню у практику банків зазначеного інструментарію депозитної діяльності будуть призначені наші подальші дослідження.

Література:

1. Про банк і банківську діяльність : Закон України. Поточна редакція від 25.09.2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення : 25.09.2021 р.).
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ). Поточна редакція від 12.03.2013. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010 (дата звернення : 25.09.2021 р.).
3. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.03.2012 р. № 4452-VI. URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123143&cat_id=122978 (дата звернення : 25.09.2021 р.).
4. Основні показники діяльності банків України : офіційний сайт Національного банку України. URL : <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення : 27.09.2021 р.).
5. Річна фінансова звітність НБУ за 2016 рік. URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=34934917 (дата звернення : 25.09.2021 р.).
6. Річна фінансова звітність НБУ за 2017 рік. URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59593002&cat_id=7420. (дата звернення : 28.09.2021 р.).
7. Річна фінансова звітність НБУ за 2018 рік. URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59593002&cat_id=7421. (дата звернення : 25.09.2021 р.).
8. Річна фінансова звітність НБУ за 2019 рік. URL : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2019.pdf?v=4 (дата звернення : 25.09.2021 р.).
9. Річна фінансова звітність НБУ за 2020 рік. URL : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2020.pdf?v=4 (дата звернення : 25.09.2021 р.).
10. Долан Эдвин Дж. (2016). Деньги, банковское дело и денежно-кредитная. Издательство «Туран», 448 с.
11. Economuch.com. Принципи та функції діяльності комерційних банків. URL : <https://economuch.com/bankovskoe-pravo-kniga/printsipi-funksiji-diyalnosti-komertsiynih-61181.html> (дата звернення : 25.09.2021 р.).

References:

1. On Bank and Banking : Law of Ukraine. Current edition from 25.09.2019. Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> [in Ukrainian].
2. International Financial Reporting Standards (IFRS, IFRS for SMEs, including IAS and IFRIC Interpretations, SIC). Current edition from 12.03.2013. Retrieved from : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010 [in Ukrainian].
3. Civil Code of Ukraine. Law of Ukraine of January 16, 2003 № 435-IV. About the system of guaranteeing deposits of individuals. Law of Ukraine of March 23, 2012 № 4452-VI. Retrieved from : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123143&cat_id=122978 [in Ukrainian].
4. Website of the National Bank of Ukraine. The main indicators of the banks of Ukraine. Retrieved from : <http://www.bank.gov.ua> [in Ukrainian].
5. Annual financial statements of the NBU for 2016. Retrieved from : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=34934917 [in Ukrainian].
6. Annual financial statements of the NBU for 2017. Retrieved from : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59593002&cat_id=7420. [in Ukrainian].
7. Annual financial statements of the NBU for 2018. Retrieved from : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59593002&cat_id=7421. [in Ukrainian].
8. Annual financial statements of the NBU for 2019. Retrieved from : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2019.pdf?v=4 [in Ukrainian].
9. Annual financial statements of the NBU for 2020. Retrieved from : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2020.pdf?v=4 [in Ukrainian].
10. Dolan Edwin J. (2016). Money, Banking and Monetary. Turan Publishing House. 448 [in Russ.].
11. Economuch.com. Principles and functions of commercial banks. Retrieved from : <https://economuch.com/bankovskoe-pravo-kniga/printsipi-funksiji-diyalnosti-komertsiynih-61181.html> [in Ukrainian].

